

§ 148 Odöptas tillträde till nattvardsbordet

BERTH LÖNDAHL:

Herr ordförande och ärade ledamöter! Den här gången talar jag för Gudstjänstutskottet och yrkar bifall till utskottets förslag att avslå motion 2014:11. Det var inom utskottet en ganska bred samstämmighet samtidigt som man uttryckte olika tankar. En del kunde förstå intentionen i motionen, dvs. att även odöpta hade tillträde till nattvarden, och man konstaterade att det kunde finnas olika pastoral praxis. Man sa också tydligt i utskottet, vilket även framgår av utlåtandet, att detta inte är normerande. Beslutet att avslå denna motion grundar sig på en entydig allmänkyrklig tradition, en entydig ekumenisk konsensus och på samma sätt också att det annars riskerar att vara en försvagning av vad dopet är.

Den bibeltext som motionären hänvisar till är Matteus 8 med officeren som kommer med en bön till Jesus som då konstaterar att officeren varken var döpt eller någonting annat. Man får bara konstatera att det inte är en text som är relevant ifråga om dopet. Dopot och doptexterna finns framför allt i Apostlagärningarna och breven och inte i evangelierna. I evangelierna var det ju omskärelsen som gällde för att vara med i Israels folk, sedan är det dopet som är konstituerande för få vara med i kyrkan. I det folk som aposteln Petrus beskriver som ”ni är ett utvalt släkte, kungar och präster, ett heligt folk, Guds eget folk”. Dopot är alltså den väg in i detta folk, vars heliga måltid är att gemensamt få fira det heliga sakramentet i nattvarden.

Mot bland annat dessa motiv har Gudstjänstutskottet förordat ett avslag på motion 2014:11.

KENNETH NORDGREN:

Herr ordförande och bästa kyrkomöte! Jag ansluter mig till Gudstjänstutskottets förslag, vilket innebär avslag på motion 2014:11. Jag vill särskilt uppmärksamma det som skrivs i slutet av betänkandet.

Gudstjänstutskottet menar att det är av stor vikt att det finns en ordning, men att det likaså är av stor vikt att det finns en öppenhet för pastoral överväganden i det enskilda fallet. Utskottet välkomnar en fortsatt teologisk och pastoral diskussion i frågan ...

Det är där jag tar vid med mitt särskilda yttrande. I det uppmärksammar jag att vi idag befinner oss i en situation i vårt samhälle, där det uppstår situationer, och jag skissar framför allt på två situationer, där det är ett problem när kyrkoordningen endast säger det som står i kyrkoordningen kap. 20 om nattvarden där det står, ”Svenska kyrkan har ett öppet nattvardsbord”. Vidare står det också, ”att alla som är döpta i Faderns och Sonens och den helige Andens namn inbjuds till måltiden”. Där kommer den där inskränkningen som i vissa fall blir problematisk. Det skulle kunna stå också i den där inledningstexten att, ”i övrigt kan den som inte är döpt ges tillträde till måltiden utifrån en pastoral bedömning”. En sådan öppning finns i biskopsbrevet ”Leva i dopet” men bara antydningssvis att det kan finnas situationer när pastoral överväganden gör att man ska öppna måltidsbordet ännu mera generöst än vad kyrkoordningen stipulerar, dvs. även till icke döpta.

Jag har skissat två exempel i mitt särskilda yttrande för att därmed flagga för den här fortsatta diskussionen som utskottet också betonar och den kanske kan komma redan nästa år i form av en motion. Det är därför jag lägger det särskilda yttrandet nu. De här två situationerna, jag ska kort skissa dem, det ena är det som sker i stort sett i varje församling när man har blandade konfirmandgrupper, majoriteten är

oftast döpta som barn medan det alltid finns en minoritet som inte är döpta. I de flesta konfirmandgrupper brukar konfirmandledare idag betona gemenskapsbyggandet och att under den relativt korta tid som konfirmandtiden är ge en god inövning i firandet av gemenskapens måltid. Att då exkludera minoriteten från firandet fullt ut, att säga nu bygger vi gemenskap och vi har öppet måltidsbord men ni som inte är döpta får vänta. Oftast kommer argumentet, att döpa då icke döpta konfirmander tidigt. Det jag skissar på är istället att mena att som konfirmand är man på väg till dopet, för du blir inte konfirmerad innan du döps.

Det andra problemfallet som jag skisserar är när prästen som sakramentsförvaltare faktiskt vet om att den personen som kommer fram i nattvardskön och längtar efter Jesus och vill ta emot vin och bröd. Hur ska prästen göra? Dela ut eller av pastorala hänsynen hålla sig till kyrkoordningen? Mitt särskilda yttrande uppmärksammar de här sakerna och tyder på fortsatt diskussion i ärendet.

ANDERS NIHLGÅRD:

Vänner! Vi har fått en bok om Nathan Söderblom i våra lådor. I den boken läste jag för en stund sedan, ”Gud är större än ens teologerna vågar tänka och låter sig inte snärjas i dogmer eller stängas in i bönhus och katedraler. Evangeliet tillhör alla. Gud har en bundsförvant i varje människa och känner inga gränser”. Fantastiska ord!

Om rådet är att man pastoralt inte ska hindra någon från att ta emot Kristus i nattvardens bröd och vin utifrån ett pastoralt handlande innebär det i praktiken att vi har ett öppet nattvardsbord. Jag vill göra åhörarna uppmärksamma på att jag aldrig har motionerat om att man ska förringa dopet. Dopet är det viktigaste i mitt liv. Det innebär för mig att även när jag tvivlar eller inte orkar tro eller förnekar Gud, så håller Gud ändå fast vid mig. Jag tycker absolut att vi ska prata för dopet och om dopet med alla och att vi ska underlätta för människor att få del av dopets sakrament. Om den muslimska kvinnan, som gick fram för att få del av nattvardens sakrament, inte vågar låta döpa sig för det skulle innebära en svår konfliktsituation för henne i hennes hem, vem är då jag som skulle propsa på att hon skulle låta döpa sig. Vem är jag som nästa gång skulle neka henne nattvardens sakrament när hon sträcker fram handen? Om rådet är att jag inte skulle neka henne så har vi ju ett öppet nattvardsbord. I en grupp med 15 konfirmander är en inte döpt. Under hela lästiden på fyra veckors konfirmandläger firar vi regelbundet nattvard innan konfirmationen. Den odöpte konfirmanden kan jag väl inte neka att vara med i nattvarden om hen vill. Varför då inte besluta om ett öppet nattvardsbord utan att förringa dopet eller att inte verka för att alla blir döpta. Jesus hade en måltidsgemenskap med människor i samhällets utkant, och vad jag vet var ingen av dem döpt. Jesus kritiserades för detta, och så är vi rädda för att någon ska få vara med som inte är döpt vid vår måltidsgemenskap. Ack, ack! I Lukas läser vi, ”många ska komma från öster och väster, norr och söder och sitta till bords i Guds rike”. Varför missunna dem redan nu? I psalm 73 i psalmboken sjunger vi, ”Låt ingen stanna utanför utan gör oss till en kropp, ett bröd”. Just det, låt ingen stanna utanför.

BERTH LÖNDAHL (REPLIK):

Jag tror inte att man ska normalisera undantagen. Jag tror inte att man ska normalisera de specifika situationer som du återger, utan man ska istället konstatera att det finns undantag men de ska inte vara normer. Normerna ligger ju snarare i just detta att dopet är den väg som vi behöver gå för att ta del i nattvardsbordet. Du konstaterar själv dopets realitet och att dopets verklighet är att då dör vi och uppstår

med Herren Jesus Kristus. Det är vägen in i kyrkan och det är vägen fram till nattvardsbordet.

Jag har själv många gånger varit i samma situation som du Anders, att jag mött människor som inte är döpta men aldrig någonsin, när jag har tagit upp detta vid nattvardsbordet, har det varit dem till anstöt utan det har varit dem till skäl att gå vandringen fram till dopet. Det har hänt mig gång på gång att just därför har jag också döpt, inte så sällan.

ANDERS NIHLGÅRD (REPLIK):

Jag tror att just deltagande i nattvardsmåltiden kan vara en väg till dopet. I forna DDR gick många ungdomar till nattvarden utan att vara döpta för om de lät döpa sig så visste de att de kunde få svårigheter att gå i gymnasium för då var de registrerade som kristna. Efter DDR:s fall lät många av dessa ungdomar döpa sig. Vad vore jag för präst om jag hade nekat dem innan?

BERTH LÖNDAHL (REPLIK):

Egentligen konstaterar jag precis samma sak igen att man ska inte gör undantagen till norm. Det känns lite som att du försöker göra undantaget till norm här. Det finns någonting som jag ibland kan uppleva är någon sorts omsorgs- och snällhetsargument, och de är väldigt tilltalande och vackra. Samtidigt kan de vara väldigt exkluderande därför att just med snällhets- och omsorgsargumentet så kan man osynliggöra eller förminska dopets avgörande betydelse, att dopet är en nyfödelse i Jesus Kristus helt avgörande i människans liv.

ANDERS ÅKERLUND:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! Vi är ju en öppen folkkyrka som praktiserar ett öppet nattvardsbord, men hur öppet är det? Jag vet en del gudstjänstledare som i mässan säger att ni som är döpta är välkomna fram. Vad ger det för signaler? Anders Nihlgård lyfter fram viktiga exempel från sitt liv och erfarenheter som präst. Jag kan också fylla på med sådana exempel i möten med mosaiska trosbekännare som också har haft en Messiasstro, möten med muslimer och inte minst i konfirmandarbetet där vi möter ungdomar i en livssituation där känslor för utanförskap kan väcka undran och villrådighet.

Det fanns en tid då människor gick till nattvarden en gång i livet och det var vid konfirmationen och sedan kanske vid ett konfirmandjubileum. Nu har vi en renässans på nattvardslivet, en underbar sådan med rikt nattvardsfirande. Nu är vi i en helt ny situation när det gäller nattvardsfirande, och då måste man få gå igenom det ordentligt. Man kan betona dopet som ett starkt särskiljande och ett exklusivt inlemmande i Gudsfolket under parollen, "Ett enda bröd, en enda kristenhet". Man kan också se dopet som ett synliggörande och vad som är universellt sant i vår kristna tro att världens barn i alla åldrar kan betraktas som Guds barn under parollen, inte "Ett bröd, en kristenhet" utan "Ett enda bröd, en enda mänsklighet". Dop och nattvard hör samman. Jag menar att det ändå finns sociala, pastoral och teologiska skäl för att ta den här frågan på allvar.

Jag instämmer i Kenneth Nordgrens särskilda yttrande.

DAN SARKAR:

Herr ordförande! Jag är en av de som inbjuder till nattvardsbordet genom att säga att de som är döpta är välkomna att ta emot nattvarden och de som inte är döpta är

välkomna att få välsignelsen. Vi har många invandrare som firar gudstjänst hos oss och härom söndagen bjöd vi som vanligt in till nattvard. Prästen, som gick före mig med brödet, delade ut till en av våra invandrare som bara talar knagglig engelska, och han hade tagit med sig en ny kompis, som inte hade varit i kyrkan innan, fram till nattvardsbordet och som fick brödet och sedan kom jag med kalken. Kompisen blev alldeles förskräckt och undrade vad detta var. Det skedde ett utbyte på något språk och så fick jag av min vän höra att han kan absolut inte ta emot det där, för det är ju vin och han är muslim. I det ögonblicket blev det oerhört kränkande att stå där och erbjuda. Det var ju oerhört respektlöst att göra detta. Dopet och undervisningen om nattvarden hör ihop med nattvarden. Det blev ett problem där, därför att vi var så oerhört öppna och det fick ett bakslag.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! När man firar gudstjänst, när man firar mäsas och delar ut, då är ju inte platsen att börja tala om vilka som ska få ta emot nattvardsgåvor eller inte.

Det vi har formulerat i kyrkoordningen, och som jag också har talat om i biskopsbrevet, är en grundsyn att alla som är döpta är välkomna till nattvarden. När man normalt har talat om öppet nattvardsbord har man syftat på det att det finns många samfund som ställer ytterligare krav för tillträde till nattvard. Här har vi i vår kyrka ett öppet nattvardsbord på det sätt att alla döpta välkomnas. När vi säger det, så säger vi ju inte vilka som ska uteslutas. Det är en hållning att alla döpta är välkomna, det är en inkluderande hållning precis som dopet självt är inkluderande. Det finns stora problem om vi till följd av våra pastorala utmaningar börjar se på dopet som ett kravfyllt sakrament när det är ett nådemedel. Vi riskerar också dopet, vars ställning nu gungar på många håll, om vi inte själva tar det på allvar. Jag håller med om att det inte går att göra teologi av våra pastorala utmaningar. Vi har också nu några som arbetar med ett biskopsbrev om nattvarden, och då kommer mängder av frågor, även de här, att tas upp. Vi är ju överens om att vi har stora pastorala utmaningar. Öppet nattvardsbord är det när vi välkomnar alla döpta och vi har ju försökt att få fler att öppna sina nattvardsbord med grund i att vi erkänner varandras dop.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 190.